

2020 – DOSARELE PATRIMONIULUI (LXX):

totul trebuia reînviat: morala, ideile, guvernele! - obiceiul colindatului în patrimoniul UNESCO! - ... să guverneze universul fără dreptate?

Make peace not war!
Pace, nu război!
Dosarele
patrimoniului (LXX)

cu steaua
Ideea morală a
cu plugușorul
Ideea morală a
cu sorcova

2020
Anul omagial al pastorației părinților și copiilor

vechimei: iubirea de patrie
iubirea de neamul omenesc

Nici Dumnezeu nu poate să guverneze universul fără dreptate!

Patrimoniul este definit frecvent ca „moștenire”, un termen care ne duce - pe toți contemporanii - cu gândul la un proces de transfer al proprietății de la părinți la copii. Patrimoniul cultural al unui popor se constituie dintr-o colecție impresionantă de mărturii excepționale ale creativității acumulate pe tot parcursul istoriei sale, cuprinzând pe lângă patrimoniul material (bunuri imobile și mobile) și tradițiile și expresiile culturale imateriale. Fiecare generație transmite următoarei un mod de viață, ce include: obiceiuri, practici, locuri, obiecte, expresii artistice, dar și valori.

Din 2019, seria de articole ale „**Dosarelor patrimoniului**” a urmărit diverse teme. Având în vedere că anul 2020 a fost declarat de Patriarhia Română „**Anul Omagial al pastorației părinților și copiilor**”, astăzi se poate constata că multe din activitățile cultural-educative și sociale dedicate pastorației familiei au fost puternic afectate de criza sanitară globală. Prezentele sărbători de iarnă care se înscriau în tradiția sărbătorilor magice ale Crăciunului, cu binecunoscutele târguri, au început deja să fie definite ca „**sărbătorile care au purtat mască**”, pandemia globală cu COVID – 19 neținând cont nici de obiceiuri. În 2013, două state surori, - România și Moldova, despărțite

artificial - au cunoscut satisfacția ca un vechi obicei românesc, „**Colindatul de ceată bărbătească**”, să fie inclus pe Lista Patrimoniului Cultural Imaterial UNESCO.

Este evident acum, că întreaga semnificație inițială a colindelor – cu atmosfera sărbătorească, de ceremonie, petreceri și urări – a fost alterată, ritualul urărilor (legate de începutul unui nou an agrar) fiind puternic îngrădit. Dosarul de azi nu este exclusiv despre obiceiul colindatului, o datină veche, precreeștină, cu diverse funcții și tipologii, o parte din specialiști susținând că ele nu trebuie confundate cu „cântecele de stea” („umblatul cu steaua”). O componentă importantă a acestor urări, pe care o regăsim din ce în ce mai rar, a intrat în ultimele decenii în derizoriu. Conceptul de pace, definit ca o stare de bună înțelegere, între state, popoare, populații - fără conflicte armate sau războaie – a fost surprins de marele nostru istoric, Nicolae Iorga, în afirmația „**pacea nu poate veni din dorința de pace, ci de la suprimarea instinctelor de război!**” De la generația pe care am moștenit-o, la începutul sec. al XX-lea, știm că fiecare nou an era întâmpinat cu gânduri mărețe despre pace, multe cugetări ale marilor gânditori din epocă exprimând năzuințe sincere pentru realizarea păcii universale. Sărbătorile tradiționale de iarnă nu au trecut, fiind oportun a reproduce editorialul „**Și pe pământ pace**”, publicat de „**Tribuna Poporului**” (Arad) la 25 Decembrie (6 Ian. 1898), nr. 245: «**Ce cuvânt dulce: Pace pe pământ!** Certat cu Dumnezeu, certat cu de-aproapele seu, certat cu conștiința sa, mii de ani trecuseră la mijloc și nime nu i-a putut reda omului pacea perdată, nici înger, nici om, fără numai nou născut Fiul lui Dumnezeu, pe care Prorocul Isaia, cu 700 de ani înainte de nașterea Sa l’a numit Domnul Păcii, și despre care Psalmistul David a prezis, că în zilele lui va răsări dreptate și multă pace.

O! Sfântă dreptate și pace dumnezească, după voi însănătoșează sufletul omului, popoarele și națiunile asuprite!

Când a venit Christos pe pământ, toate religiile erau moarte și toate popoarele erau moralicește murinde.

Solia lui fu de a reînoi credințele și împărățiile. Cineva poate tăgădui, că el a înviat morții, dar nu poate tăgădui, că a înviat neamul neamul omenesc (...) Să privim numai starea de decădere din care a ridicat el lumea. Roma era în ghiarale lui Tiberiu, preamărind fărădelegile lui Tiberiu, gășind în tirăniile lui tipul eroilor, în desfrânările lui însușirile unui zeu: lumea toată urma exemplul Romei, îngropându-se în fărădelegi. Nici o unire între oameni și popoare, națiile erau date ferului soldaților, drepturile omului desprețuite; drepturile societăților călcate; un popor privilegiat și toate celelalte apăsate; învingătorii zicând neîncetat: **Vai de cei învinși!** Filozofii gonind nădejdea și zicând tot’în dauna nenorocitului: **mori!**

Sângele omenesc curgea pe altare pentru mulțumirea idolilor în cari nu mai credeau, și în prveliștele publice pentru mulțumirea unui popor înjosit ca și acei zei. **Eacă în ce stare se afla civilizația omenescă la venirea lui Iisus Christos.**

Oh! Admirația este fără margini când ea ajunge a pătrunde întunerecul iadului în care el făcu să strălucească lumina sa. În toate așezămintele religioase ale Greciei și ale Romei din timpul acela nu era nici o idee, nici un principiu, nici un simțământ care ar fi putut regenera națiunile, însuși virtutea pe tron n’ar fi ajuns să le dea viață. Dumnezeu îngădui de a face o cercare, fără îndoială pentru ca să ne lase a vedea toată adâncimea răului: și cea din urmă suflare a înțelepciunii cei vechi

se stinse dimpreună cu Antoninii, în deșert pentru lume. **Spre a mântui lumea nu era destul de a-i ridica ruinele, ci totul trebuia reînnoit: morală, ideile, guvernele.** Așa Iisus Christos a venit tocmai la timp pentru omenire, și venirea-i sublimă la cele de pe urmă minute ale marelui republice dovedește o prevedință. **Ideea morală a vechimei este exclusiv iubirea de patrie.** Toate faptele mari ale republicelor, celor vechi se odihnesc pe această temelie tare, dar îngustă. **Ideea morală a timpurilor nouă e iubirea de neamul omenesc.** Și pe pământ pace și între oameni bunăvoire. Bună voința universală care este spiritul Evangheliei îmbrățișează omenirea întreagă. În toată vechimea și până la noi nu s'a găsit nici un înțelept, nici un legiuitor, care întemeind legile statului, să fi avut în privire și fericirea celorlalte popoare. Această virtute nouă, Iisus Christos o dă naștilor, și face să isvorească mântuirea lumii dintr'un simțământ necunoscut până la dânsul de toată lumea. Un copil învățat în dogmele urei și ale fanatismului, în ideile înguste de seminție privilegiată, de popor ales, de popor al lui Dumnezeu, vine deodată și învață pe lume iubirea de neamul omenesc. **În locul Dumnezeului mâniei și al răzbunării din vechiul testament, în locul Dumnezeului exclusiv al lui Avram, el pune pe Creatorul, Dumnezeul milei și al îndurărilor, părintele tuturor oamenilor. Moise a fost numai eliberatorul unui popor; Iisus este mântuitorul lumii! Ce umanitate!**

Ce îndurare! Cum el se desbracă de veștmîntul castei sale! **Cum se scutură de egoismul național!** Cum sfarmă lanțurile credinței deșerte și ale despotismului. Jidov, dar nu rostește blăstemul, nu chiar resbunarea și stîrpirea, nu vorbește de a mântui pe Jidovi, ci lumea. **Împărăția lui este a iertării și a păcii.** El n'a venit să învingă cu ferul, să lovească cu trăsnetul, ci să îmblânzească cu vorba și să civilizeze cu iubirea. Toate popoarele vechi consfințiau sclăvia, ear' el singur zice popoarelor: **Toți oamenii sunt liberi!** Înțelege viți voi deținătorii puterii aceste cuvinte dumnezeesti? Înțelege-veți că poporul român are dreptul neprescriptibil de a trăi *liber* cu propria sa ființă și individualitate națională? Deschideți-ve odată mintea și inima și înțelegeți adevărul că: **„Toată împărăția care se împărăchiază va peri”** Înțelegeți că dacă doriți ca pacea să domnească în țeară și între naționalitățile patriei, atunci urmați dreptatea, pentru-că, zice înțeleptul Plutarch: **„Nici Dumnezeu nu poate să guverneze universul fără dreptate!”**».

Pentru o imagine cât mai completă asupra unor obiceiuri cu rădăcini adânci în istoria românilor, reproducem și articolul **„Obiceiuri naționale de anul nou.”**, apărut în **„Tribuna Poporului”** nr. 2 din 3/15 Ianuarie 1898): «Ziua anului nou la poporul român este o sărbătoare nu numai religioasă, dar și națională și familiară, căci mare parte din obiceiurile ce se păstrează la ziua aceasta sunt vechi străvechi moșteniri dela străbuni noștri Romani. **Ianus** s'a numit la Romani zeul anului închipuit cu două capete, dela care și-a luat numele său luna **Ianuarie**, adică ușa (janua) unde intră sau începe anul nou. În ziua anului nou poporul roman ducea daruri Împăratului, ear' Împăratul le primea mulțumind și stând în lăuntru curții sale.

Dela Claudiu încoaci poporul încetă de a mai face darurile sale împăraților. Românii au moștenit dela străbunii lor obiceiul de a serba ziua anului nou cu cea mai mare ceremonie. În preseara anului nou seara de Sân – Vasii, (...) Nimenea nu doarme în sat în noaptea aceasta, căci pe când băieții umblă cu clopoței pe la case, babele vrăgesc, ear' fetele își caută în ursită: „... de ori avea sorți princioși,/ Ursiți tineri și frumoși”. Și în adevăru: „Cum bătu vântul de seară,/ Prin

ogorul de secară,/ De trei au descântat/ În fântâni a cătat,/ Și pe-a sa limpede față,/ Ca prin visu de dimineață/ Au văzut ele zîmbind/ Două chiăuri strălucind./ Cele umbre erau bălaie/ Cu ochi mari, plini de văpaie,/ Și plutea, se legăna,/ Și pe fete le'ngâna ...etc". Ast-fel consânțește poesia populară obiceiul „**păgân**”, d'ași căuta în ursită în noaptea sântului Vasile. În fine trece noaptea; abia se luminează de ziuă; și iaca lumea s'a pornit pe altă treabă. De cu seară au arat? Așa e? – Ei bine, acum toți seamănă: unii cu grâu, alții cu orz; cei mai avuți și târgoveții cu cofeturi. Semănatul este pretutindenea în ziua aceea: acasă, pe cale, la biserică. Care cum te întâlnește, te împoașcă cu sămânța lui și îți zice: „Anul nou cu fericire/ Să'l începeți, și'n unire,/ Tinerii, bătrâni, să fiți/ Și cu toți să'nfloriți/ Ca merii,/ Ca perii/ Pe la mijlocul verei/ Ca toamna'nbielșugată, / De toate'ndestulată”. Alții: „Vă dorim îmbelșugare/ Prin semințe și urare/ Sănătate, fericire,/ Însoțite de unire,/ Domnească,/ Trăiască,/ Și'ntr'voi împărătească, etc, etc. Dreptul d'a semăna pe cineva îl au întâiu copii și casnicii lui, - cari trebuie să se măuice spre aceasta des dimineață, pentru a nu-i lua alții pe din'ainte. – Apoi vin străinii, slugile, etc. – Fiecare primește câte unu dar'bănescu după liberalitatea celui semănat, după maniera și persoana semănătorului. – Mulți din bătrânii noștrii pretindeau să fie semănați încă în patu fiind până a nu se scula, crezând că aceasta ar fi de mai bun augur. – Semănatul din Moldova era înlocuit în țeara românească prin sorcovă, care nu e alta decât un mic ram, o mică creangă de arbore, făcută din flori artificiale; - căci flori naturale în Ianuarie, când toată vegetațiunea e amorțită, nu se pot găsi în atîta cantitate, câtă cere consumațiunea unei țări întregi. – În București se fabrică sorcova de o minunată frumuseță.

Intrând în casă, cel ce umblă cu sorcova, - și rar omu n'are sorcova lui în ziua aceea, - te atinge cu cranga și'ți zice: „**Sorcovă**/ Veselă!/ Să trăiți/ Să va'nmulțiți/ Ca un măr/ Ca un păr,/ Ca un fir/ De trandafir, / Peste vară,/ Primăvară,/ Tare ca feru/ Iute ca oțelu;/ Tare ca peatra, / Iute ca săgeata/ La mulți ani/ Cu sănătate!”

„Anul nou

Anul nou cel care vine,
Să v'aducă la toți bine
Veselie sănătate
Și în țară dreptate!
Întristare, sărăcie
Și-alte rele nu mai fie,
Și tot omul necăjit
Se ajungă fericit!
Holda bine să rodească
Gazda să se'mbogățească
S'aibă bine'n ori ce părți
Să dea bani pe foi și cărți.
Fetele de măritat
Toate-și capete bărbat
Și flăcăi zestre mare
Să trăiasc'nbelșugare

Toți băieții nvețe carte
Ca să-și facă'n lume parte
Și poporul să tot crească,
Nația să se sporească.
Cel mai tare n'asuprească
Cel mai slab să se sporească.
Și cu toții din preună
Să trăiască'n pace bună
Anul nou, care se'ncepe,
Din năcazuri să ne scape.
Să-l aveți cu voie bună.
Toți creștinii din preună.”

(comunicate de George Georgiu, plugar în comuna Berliște)»

În 2020, am asistat la un început de transfer și organizare a multor manifestări culturale pe platformele digitale online. Ce se întâmplă cu creația populară, cu vechile obiceiuri populare, care sunt evident în pericol de a fi iremediabil pierdute? Ce se întâmplă cu toate valorile înțelepciunii populare, care ne-au servit ca lecții în momentele de cumpănă ale istoriei noastre?

La umbra acestor sărbători au crescut marile personalități ale românilor, aceste obiceiuri susținând o veritabilă „armătură de caracter” al multor persoane și ... de ce nu (?) ... al întregului popor! Cine va mai organiza în fiecare sat ceata junilor, dacă în acest an s-a rupt tradiția?! Ce se întâmplă cu „**Întâlnirea cetelor de juni**” de la Săliște, din 28 decembrie?

Adevărata sărbătoare a cetelor de juni din Mărginime se va mai organiza vreodată?

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-dosarele-patrimoniului-lxx-totul-trebuia-reinoit-morala-ideile-guvernele-obiceiul-colindatului-in-patrimoniul-unesco--sa-guverneze-universul-fara-dreptate-155909.html>

tribuna.ro/stiri/cultura/2021-dosarele-patrimoniului-lxx-totul-trebuia-reinoit-morala-ideile-guvernele-obiceiul-colindatului-in-patrimoniul-unesco--sa-guverneze-universul-fara-d...

Tribuna
Dintotdeauna pentru totdeauna!

Eveniment Actualitate Stiri de pe strada mea Sport Cultura Sanatate Timp liber Tribuna femeilor Descopera lumea

2021 Dosarele patrimoniului (LXX): totul trebuia reînviat: morala, ideile, guvernele! - obiceiul colindatului în patrimoniul UNESCO! - ... să guverneze universul fără dreptate?

Marius HALMAGHI 30.12.2020 22:25 309 vizualizari 0 comentarii

FINISAJE BONUS

În: Tribuna, 30 decembrie 2020